

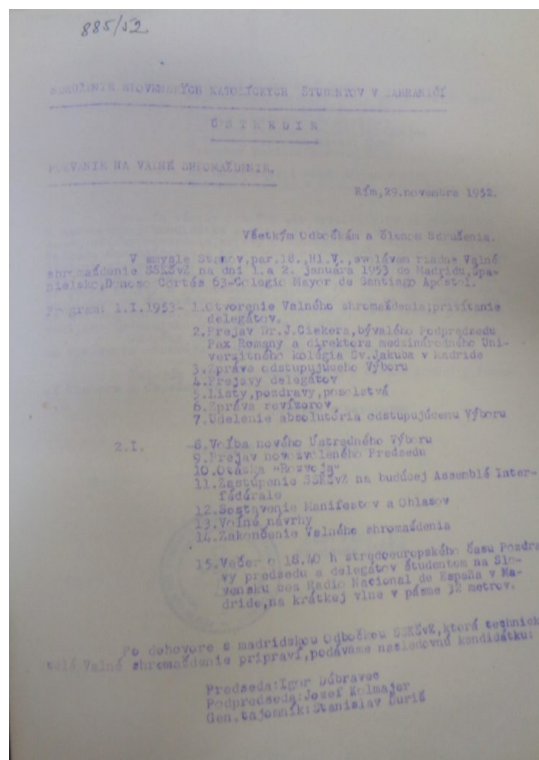
Ako a čím žilo slovenské katolícke študentstvo v minulosti? Časť I.: Pax Romana

Beáta Katrebová Blehová

1. septembra 2021 ✚ História

Študentské katolícke hnutie ako masový fenomén v slovenských dejinách 20. storočia sa začalo utvárať bezprostredne po zániku Rakúsko-Uhorskej monarchie a vzniku Česko-Slovenska v roku 1918. Táto skutočnosť súvisela s postupným poslovenčovaním stredného školstva, so vznikom prvých univerzít a vysokých škôl na Slovensku, ale aj s novou dynamikou medzinárodných procesov, predovšetkým intenzívneho pôsobenia medzinárodných a transnacionálnych organizácií po skončení I. svetovej vojny, ktoré sa dotkli aj študentského hnutia ako takého. Ovplyvnilo ho aj postavenie katolíkov po rozpade monarchie a ich zodpovednosť voči novým ideologicko-kultúrnym výzvam.

Študentské medzinárodné katolícke hnutie Pax Romana od vzniku praktizovalo princíp národný, úspešne čelilo rozmáhajúcim sa totalitným ideológiám a fakticky existuje až dodnes. Programovo vychádzalo z katolíckej náuky „o mystickom Tele Kristovom“, hlásalo návrat k integrálnemu katolicizmu, usilovalo sa o zmierenie európskych národov po dlhom vojnovom konflikte a podobne malo katolíckych študentov ochrániť pred socialisticky ponímaným internacionalizmom na jednej strane, na strane druhej aj pred prepjatým nacionalizmom. Duchovné vedenie organizácie v osobe zakladateľa a dlhoročného generálneho sekretára, švajčiarskeho katolíckeho kňaza Josepha Gremauda, si zakladalo na systematickej výchove budúcej katolíckej intelektuálnej elity, ktorá mala byť schopná čeliť novým nekresťanským ideológiám. Veľký dôraz sa kládol aj na vlastenectvo podľa motta: „Opäť potrebujeme celistvých katolíkov – nie Európanov, nie kozmopolitov, (...) len jedno jediné: *homines perfecti catholici*.“ V zmysle pápežskej encykliky *Quadragesimo anno* (1931) Pax Romana nadväzovala na katolícku sociálnu náuku ako základný kameň budovania kresťanského spoločenstva a úzko spolupracovala aj s Katolíckou akciou.

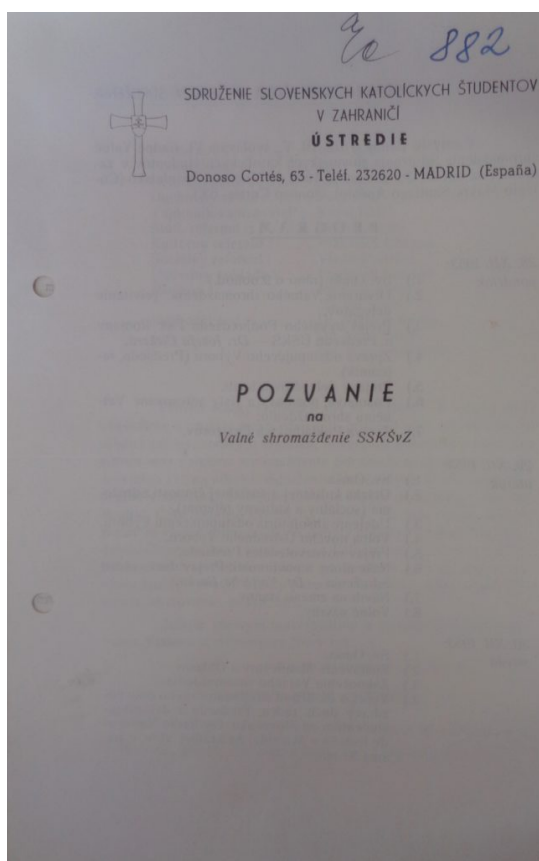
Pozvánka na V. Valné zhromaždenie Združenia slovenských katolíckych študentov v zahraničí
v Madride začiatkom roka 1953.

Zdroj: Archív Pápežského Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme

Ústredie slovenského katolíckeho študentstva (ÚSKŠ) ako strešná organizácia slovenských katolíckych stredoškolských a vysokoškolských spolkov založené v auguste 1921 v Žiline sa od vzniku otvorene hlásilo k myšlienke národnej samobytnosti Slovákov a katolíckej konfesionalnej orientácii, politicky malo blízko k Slovenskej ľudovej strane pod vedením jej predsedu Andreja Hlinku a koncom augusta 1924 sa stalo plnoprávnym a rovnocenným členom Pax Romany. Od februára 1923 vydávalo študentský časopis *Rozvoj*, sídlilo v internáte Svoradov a jeho duchovným správcom bol riaditeľ Svoradova Mons. Eugen Filkorn.

ÚSKŠ sa postupne stalo pevnou súčasťou medzivojnového spoločenského diania na Slovensku. Vychovalo tzv. svoradovskú generáciu, ktorá od druhej polovice 30. rokov prevzala významné pozície v politickom, hospodárskom, kultúrnom a vedeckom živote. Prostredníctvom Pax Romany slovenské katolícke študentstvo participovalo na celoeurópskom katolíckom hnutí; delegácie ÚSKŠ sa pravidelne zúčastňovali každoročných kongresov Pax Romany, ktorých sa v rokoch 1921 – 1939 uskutočnilo celkovo devätnásť v trinástich európskych a amerických metropolách. Slovenské študentstvo vtlačilo pečať organizácii Pax Romana nielen personálnym obsadením vo vedúcich funkciách, ale aj sústavným informovaním o slovenskej otázke na jej pôde. Po vzniku Slovenského štátu 14. marca 1939 sa vedenie ÚSKŠ stotožnilo so štátnou samostatnosťou Slovenska a v manifeste z 5. júla 1939 sa zaviazalo k vernosti voči novovzniknutému štátu.

Po skončení vojny stála transnacionálna katolícka študentská organizácia Pax Romana pred novými výzvami. Predovšetkým sa ukázalo ako nevyhnutné zaoberať sa spôsobom, ako čo najefektívnejšie pomôcť študentom tej časti Európy, ktorá v dôsledku obsadenia Červenou armádou čelila postupnej sovietskej a komunizácii. Staronový predseda Pax Romany, španielsky katolícky liberál Ruiz-Giménez, sa v tejto súvislosti chopil iniciatívy a ešte v tom istom roku založil španielsky výbor pre pomoc univerzitám, z ktorého v októbri 1946 vzišla organizácia pod názvom Katolícke dielo univerzitnej pomoci. V máji 1947 z iniciatívy španielskej vlády bolo pod jeho egidou založené Kolégium Svätého Jakuba Apoštola, ktoré fungovalo ako vysokoškolský internát s možnosťou ubytovania a materiálneho zabezpečenia pre študentov-utečencov spoza železnej opony. Druhým, doživotným riaditeľom kolégia bol slovenský vyslanec v Španielsku Jozef Cieker, zakladateľ a redaktor slovenského vysielania Španielskeho štátneho rozhlasu, ktorý internát viedol až do svojej smrti v roku 1969.

Pozvánka na VI. Valné zhromaždenie Združenia slovenských katolíckych študentov v zahraničí
v Madride.

Zdroj: Archív Pápežského Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme

Povojnová Pax Romana čelila ale aj výzvam nenechať sa príliš vtiahnuť do politických ambícií národno-katolícky orientovaného Španielska. V poradí XIX. Kongres Pax Romany, ktorý sa za účasti troch stoviek delegátov z 32 európskych krajín konal na prelome júna a júla 1946 čiastočne v Salamance a čiastočne v kláštore El Escorial v blízkosti Madridu sa preto nezaobišiel bez konfliktov. Pod tieto konflikty sa podpísala snaha predsedu Pax Romany Ruiza-Giméneza nadradíť politické záujmy španielskeho vládneho režimu nad ciele organizácie. Kongres sa niesol v znamení 400. výročia narodenia španielskeho renesančno-humanistického filozofa a jedného zo zakladateľov teórie medzinárodného práva Francisca de Vitoria a diskutovali sa na ňom témy ako napríklad postavenie a vplyv katolíckeho študentstva v povojnovej

Európe.

Dôležitým cieľom povojnovej Pax Romany bolo tiež nadviazať na medzivojnové úsilie o „budovaní mostov“ medzi vojnovým konfliktom znepriatelenými európskymi štátmi a toto úsilie rozšíriť na podporu integrácie Európy. Jasným cieľom bolo nielen kresťanské spolužitie národov, ale aj predstava, nevidieť v západnej Európe výlučne „hrádzu proti komunizmu“, ale podporovať nadväzovanie na kresťanské korene kontinentu a uplatňovať kresťanské ideály v každodennom živote. Vo vytváraní európskeho obrazu Pax Romany zohral kľúčovú úlohu pozitívny postoj pápeža Pia XII. k integračným procesom a jeho náuka tvorila fundament pre programové smerovanie.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/ako-a-cim-zilo-slovenske-katolicke-studentstvo-v-minulosti-cast-i-ustredie-slovenskeho-katolickeho-studentstva-a-pax-romana/>